

ДИСЕРТАЦІЇ

захищені зі спеціальності 07.00.07 – історія науки і техніки

Крипак Ю.В. Історично-науковий аналіз становлення та функціонування Придніпровської залізниці (друга половина XIX – початок XX століть)

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки. – Київський університет економіки і технологій транспорту. – Київ, 2007.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню становлення та функціонування Придніпровської залізниці у другій половині XIX – на початку XX століть. Проаналізовано історичні обставини та чинники, які зумовили соціально-економічну необхідність будівництва Придніпровської залізниці. Досліджено хід підготовчих робіт та будівництва ліній, показано формування її мережі. До-

сліджено діяльність вчених-інженерів (Верховцева О.А., Філоненка М.С. Белелюбського М.А., Мухіна С.І., Стульгінського В.І.) Придніпровської залізниці стосовно вирішення конкретних питань розвитку техніки залізничного транспорту (коля та колійне господарство, будівництво залізничних мостів, рухомий склад залізниць, управління процесами перевезень, економіка залізничного транспорту). Дана комплексна оцінка діяльності Придніпровської залізниці, показано її значення для становлення та розвитку залізничного транспорту України і особливо техніки залізничного транспорту.

Кушлакова Н.М. Харківське математичне товариство та його внесок у розвиток математичної думки в Україні (1879-1930 рр.)

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальність 07.00.07 – історія науки і техніки. – Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України. – К., 2007.

У дисертації досліджено процес виникнення, становлення та розвитку Харківського математичного товариства (ХМТ) при Імператорському Харківському університеті в кінці XIX – на початку XX ст.. Виявлено та проаналізовано в ди-

наміці структуру, склад та джерела фінансування діяльності товариства.

Проведено комплексний аналіз основних напрямів його наукової, педагогічної, фінансової та видавничої діяльності.

Віднайдено невідомі та маловідомі архівні матеріали стосовно діяльності В.А. Стеблова, А.П. Пшеборського, М.П. Кравчука в ХМТ.

Охарактеризовано внесок ХМТ в цілому і його членів, зокрема, в розвиток математичної думки в Україні за досліджуваний період.

Рогожа М.М. Діяльність академіка О.М. Нікольського (1858-1942) в контексті розвитку біологічної науки

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки. – Київський університет економіки і технологій транспорту. – Київ, 2007.

У дисертації комплексно досліджено життя і наукову діяльність видатного українського зоолога О.М. Нікольського

(1858-1942). На основі залучення значного масиву джерел з'ясовано процес становлення особистості О.М. Нікольського як дослідника і наукової індивідуальності, проаналізовано основні принципи і результати наукової діяльності. З'ясовано основні напрями наукових досліджень О.М. Нікольського, встановлено, що вче-

ним вперше зроблено повне систематичне зведення плазунів, земноводних та риб Російської імперії та України, зокрема. Доведено, що науковий і педагогічний

доробок вченого став основою для розвитку нових ідей і задумів щодо подальших біологічних досліджень.

Гороховатська О.Я. Формування школи академіка М.М. Амосова та її внесок у становлення біологічної та медичної кібернетики

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки. – Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України. – К., 2007.

Проведено історико-науковий аналіз формування наукової школи академіка М.М. Амосова в галузі біологічної та медичної кібернетики, здійснено оцінку її внеску у розвиток цих галузей науки, встановлено роль і місце школи у розвитку біологічної та медичної кібернетики і України у контексті світової науки.

До наукового обігу вперше введено матеріали особистого фонду М.М. Амосова, що зберігається в Інституті архівознавства Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського НАН України.

Визначено етапи становлення та розвитку школи М.М. Амосова в галузі біологічної та медичної кібернетики і її наукові напрями (фізіологічна кібернетика, робо технічні пристрої та системи штучного інтелекту, створення медичних інформаційних систем), а також персональний склад зазначеної наукової школи.

Танасійчук Б.І. Діяльність Д.І. Журавського (1821-1891) в контексті розвитку залізничного транспорту

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки. – Київський університет економіки і технологій транспорту. – Київ, 2007.

У дисертації подається аналіз наукової, інженерної, організаційної і громадської діяльності відомого вітчизняного інженера шляхів сполучення, вченого-залізничника, фахівця в галузі залізничного мостобудування, залізничного адміністратора Д.І. Жу-

равського, його історичного значення і заслуг в розвитку залізничної справи у XIX ст. Систематизувавши різноманітний джерельний матеріал, автор змальовує картину розвитку науки а техніки залізничного транспорту в Російській імперії і в Україні, співставляючи цей процес із зарубіжним. Доведено, що науковий і педагогічний доробок вченого став основою для розвитку нових ідей і задумів щодо подальших технічних досліджень.

Федоришина Л.І. Історія становлення та розвитку луківництва в Україні (друга половина XIX – XX століття)

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Переяслав-Хмельницький, 2007.

У дисертації представлено результати історико-наукового аналізу генези луківництва в Україні в другій половині XIX-XX

століття й формування його як науки й галузі сільського господарства у XX ст..

В історичному аспекті викладено матеріал про початок вивчення лучної рослинності й проведення геоботанічних обстежень та формування нової науки – фітоценології. Дисертаційна робота є першим в історії аграрної науки комплексним дослідженням, де розглянуто питання розвитку луківництва й формування дослідних установ, пов'язаних з цією га-

лузю. Глибше розкрито значення наукових досліджень з лувівництва та їх вплив на розвиток кормовиробництва і тваринництва. З'ясовано роль у цьому провідних учених-лувівників України, а також Росії. Розкрито особливості лучного кормовиробництва на сучасному стані розвитку сільського господарства, які базуються

насамперед на використанні таких біологічних факторів, як азотфіксація, застосування органічних і сидеральних добрив, підвищення довголіття травостоїв за рахунок добору бобових і злакових трав. Це дасть можливість отримувати без азотних добрив по 50-55 ц/га кормових одиниць і 7-8 ц протеїну.

Шуманська Н.В. Історія Математично-природописно-лікарської секції Наукового товариства ім. Т. Шевченка (1893-1940)

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 - історія науки і техніки. – Державний вищий навчальний заклад "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди". – Переяслав-Хмельницький, 2007.

Дисертація присвячена дослідженню становлення та діяльності Математично-природописно-лікарської секції Наукового товариства ім. Т. Шевченка (1893-1940). Дослідження історії організаційно-видавничої діяльності МПЛС НТШ, аналіз її форми і змісту, структури, програми та правил видання "Збірника МПЛС" забезпечили публікацію не тільки науко-

вих досліджень, але й критичних оглядів зарубіжних досягнень у галузі природознавства і медицини.

Досліджено процес становлення МПЛС як наукової інституції й охарактеризовано основні методологічні принципи її наукової діяльності. Висвітлено наукову працю членів Секції, вказано на основні напрями досліджень вчених, наукова творчість яких відповідала назрілим потребам перебудови науки і системи освіти в Україні й була підпорядкована розв'язанню найголовніших соціально-наукових завдань. Науковий МПЛС НТШ є цінним джерелом ідей та думок, які стосуються математики, фізики, біології, географії, антропології і медицини.

Слободиська О.А. Діяльність академіка П.П. Пушкіна в контексті розвитку біологічної науки (остання чверть XIX - перша третина XX століть)

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 - історія науки і техніки. – Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Української академії аграрних наук. – Київ, 2007.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню життя і наукової діяльності П.П. Сушкіна (1868-1928) – визначного вітчизняного зоолога і мандрівника. В роботі розкрито умови формування наукового світогляду та подальшого розвитку П.П. Сушкіна як особистості та дослідника. Розроблено періодизацію життя і діяльності вченого. На основі широкого комплексу джерел досліджено внесок П.П. Сушкіна в розвиток зоології,

орнітологічної фауністики, систематики, зоогеографії, дослідження екології хребетних тварин (риб, плазунів і ссавців). Проаналізовано участь науковця в експедиціях по європейській Росії, Україні, Західному Сибіру, в Саяни та Киргизький степ, охарактеризовано їх наукове значення.

Досліджено, що П.П. Сушкіним вперше було складено повне систематичне зведення птахів Сибіру, Алтаю та європейської частини Росії, проведено ревізю класу птахів за підвидовим принципом, розроблено принципово нові визначальні ключі для діагностики видового й підвидового розмаїття птахів.

Костюк М.В. Становлення та розвиток сільськогосподарських освітніх закладів та дослідної справи Черкащини (друга половина XIX – початок XX ст.)

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук із спеціальності 07.00.07 – історія науки і техніки. – ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди". – Переяслав-Хмельницький, 2007.

Здійснено аналіз створення та діяльності мережі аграрної освіти та галузевої дослідної справи на Черкащині. Досліджено законодавство стосовно сільськогосподарських освітніх закладів. Розкрито роль Уманського училища садів-

ництва в розвитку науково-дослідної та освітньої діяльності регіону, визначено внесок окремих вчених-викладачів сільськогосподарських навчальних закладів у розвиток аграрної науки. З'ясовано різноманітні способи поширення сільськогосподарських знань позашкільним шляхом. Проаналізовано науково-дослідну діяльність Умансько-Липовецького сільськогосподарського товариства, напрямки його наукових досліджень. Подано періодизацію розвитку сільськогосподарської дослідної справи та освіти Черкащини.

Черниш О.О. Академік В.М. Ремесло (1907-1983) – вчений та організатор сільськогосподарської дослідної справи в Україні

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки. – Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Української академії аграрних наук. – Київ, 2007.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню діяльності академіка В.М. Ремесла (1907-1983). В ній відображені основні етапи життя, науково-дослідна, науково-організаційна та громадська діяльність видатного українського вченого в галузі селекції сільськогосподарських рослин. Для поглиблення історико-аналітичного дослідження було здійснено періодизацію творчого шляху вченого і виділено три етапи, досліджено процес становлення його як науковця і

людини. Розкрито наукову спадщину Н.М. Ремесла і визначено чотири основних напрями досліджень вченого: 1) селекція зернових культур; 2) насінництво зернових і зернобобових культур; 3) розробка аграрних технологій названих культур; 4) цитогенетичні, фізіологічні дослідження зернових культур та селекція на якість зерна. На прикладі організаторської діяльності академіка В.М. Ремесла показано роль особистості у розвитку науки. З'ясовано важливість науково-практичної роботи вченого та як популяризатора науки. Відтворити цілісну картину наукових інтересів й здобутків вченого допомогло дослідження його більше ніж 500 публікацій.

Дефорж Г.В. Історія становлення та розвитку еволюційної морфології хребетних тварин в Україні (кінець XIX – перша третина XX ст.)

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки. Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Української академії аграрних наук. – Київ, 2007.

Дисертація присвячена дослідженню історії становлення та розвитку ево-

люційної морфології хребетних тварин в Україні (кінець XIX – перша третина XX ст. Досліджено процес становлення цієї науки і охарактеризовано основні методологічні принципи наукової діяльності вчених-еволюційних морфологів. Висвітлено їхню наукову та викладацьку працю, основні напрями досліджень вітчиз-

няних вчених-еволюційних морфологів: О.М. Северова, І.І. Шмальгаузена, М.М. Воскобойникова, Б.О. Домбровського, Д.К. Третьякова. Наукова і педагогічна творчість еволюційних морфологів з України відповідала назрілим потребам перебудови еволюційної морфології в

Україні і була підпорядкована розв'язанню найголовніших соціально-наукових завдань. Науковий доробок еволюційних морфологів є цінним джерелом ідей та думок, які стосуються еволюційного вчення, зоології, ембріології та історії біології.

Басун О.П. Діяльність професора Б.Г. Іваницького в контексті розвитку агролісомеліоративної дослідної справи в Україні (кінець XIX – перша половина XX ст.)

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки. – Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Української академії аграрних наук. – Київ, 2007.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню життя та діяльності визначного українського вченого лісознавця професора Б.Г. Іваницького (1878-1953) – основоположника лісової дослідної справи в незалежній Україні, органі-

затора наукових і вищих освітніх закладів в еміграції. Досліджено процес становлення його як науковця і педагога та охарактеризовано наукову діяльність вченого в галузі агролісомеліоративної науки. Показано роль Б.Г. Іваницького у розробці наукових основ ведення лісового господарства, зокрема, у виробленні найбільш ефективної методики створення захисних лісових насаджень у малолісних південних районах України.

Примак О.І. Історія становлення та розвитку наукових основ автоматизації технологічних процесів у птахівництві

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки. – Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Української академії аграрних наук. – Київ, 2007.

Дисертація присвячена проблемам виявлення основних закономірностей історичного розвитку автоматизації технологічних процесів у птахівництві і становлення першого наукового центру в цій галузі. Розроблено періодизацію її історичного розвитку, яка включає ранній, машинний, період становлення і розвитку автоматизації як науки, сучасний періоди. У сучасному періоді виділено три етапи розвитку автоматизації технологіч-

них процесів у птахівництві: етап розвитку з використанням механічних і електричних виконавчих систем; етап розвитку і використання роботехніки, комп'ютерної техніки і засобів електроніки; етап розвитку і використання мікропроцесорної і мікроконтролерної техніки.

Розглянуто питання історії розвитку теорії й практики автоматизації технологічних процесів у птахівництві у світовому контексті. Проаналізовано і висвітлено науково-організаційну спадщину наукового центру з автоматизації технологічних процесів у птахівництві І.І. Мартиненка, з'ясовані чинники її становлення та розвитку.

**ОБГОВОРЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ
ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ**
(до статті І.О.Пістоленко)

Іде пленарне засідання 6-ї
Всеукраїнської наукової
конференції «Актуальні
питання історії науки і
техніки»

На території Полтавської
державної аграрної
академії біля скульптури
«одвічної годувальниці
українського народу»

Учасники конференції
під час відвідання
Полтавського
краєзнавчого музею

